

Otevřeli jsme moderní edukační centrum

Ve středu 20. ledna Fakultní nemocnice Ostrava slavnostně otevřela své zcela nové moderní edukační centrum, které bude využíváno k výuce studentů Lékařské fakulty Ostravské univerzity i studentů VŠB-TUO. Edukační centrum je navíc jako jedno z prvních v Evropě vybaveno plně automatizovanou unikátní technikou k přenosům z operačních sálů. Medici tak budou moci sledovat společně s přednášejícím nejen aktuálně probíhající operace, ale mohou se vracet i k operacím, které technika zaznamená například v průběhu noci.

„Úvahy o založení edukačního centra, které by nejen medikům, ale i budoucím záchranářům, fyzioterapeutům a rentgenovým laborantům umožnilo intenzivně se věnovat klinickým oborům, se objevily už v době založení Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Těší mě, že se to podařilo právě nyní, v čase nadcházejících pětadvaceti traumatologického centra. Praxe je pro studenty zdravotnických a lékařských oborů velmi důležitá,“ řekl doc. MUDr. Leopold Pleva, CSc., primář Traumatologického centra FNO.

Pokračování na straně 5

Colours of Sepsis

Ve dnech 26. až 29. ledna se v ostravském hotelu Clarion konal osmnáctý ročník mezinárodního kongresu Colours of Sepsis. Kongres má postgraduální charakter a je určen lékařům a sestřím zabývajícím se zejména péčí o pacienty s těžkou sepsí. Souběžně s kongresem se konalo 13. sympozium Aktuality v dětské intenzivní péči a 3. postgraduální kurz sester v intenzivní péči.

Koordinátorem kongresu byla Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny FNO společně s oddělením pediatrické intenzivní a resuscitační péče.

Pokračování na straně 6

O přípravě na ostrý audit JCI hovoří na straně 3 doc. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA, ředitel FNO, v editorialech nazvaném Před auditem.

Multioborové sympozium

Jedním ze zdravotních problémů, jimiž mohou trpět starší pacienti, je normotenzní hydrocefalus. Jde o onemocnění, které bývá kvůli svým projevům často zaměňováno za Alzheimerovu nebo Parkinsonovu chorobu. Pacient je proto léčen v intencích těchto onemocnění, jejichž vývoj nemá příznivou prognózu, a nadále zbytečně živoří. Přitom – pokud je idiopatický normotenzní hydrocefalus diagnostikován – je velmi dobře lé-

Normotenzní hydrocefalus – zásadní, ale dobře léčitelný problém starších pacientů.

čitelný a pacient může po zákroku žít poměrně kvalitním životem. Právě idiopatický normotenzní hydrocefalus byl jedním z témat, jimiž se ve dnech 22. a 23. ledna ve svém sedmém ročníku zabývalo multioborové neurochirurgickoradiodiagnosticko-rehabilitační sympozium konané v Beskydách na Soláni. Jeho organizátorem byla Fakultní nemocnice Ostrava, přesněji její neurochirurgická klinika, klinika léčebné rehabilitace a radiodiagnostický ústav ve spolupráci s OS ČLK Ostrava.

Pokračování na straně 5

Fakultní nemocnice Ostrava uděluje studentům všeobecného lékařství pátých nebo šestých ročníků lékařských fakult stipendium. O této investici do budoucnosti nemocnice se více dozvíte na straně 6.

Edukační kampaň Čas je mozek

Ve středu 3. února se FNO zapojila do edukační kampaně Čas je mozek. Více nejen o tomto projektu, ale také o nové technice, kterou odborníci Komplexního cerebrovaskulárního centra Fakultní nemocnice Ostrava začali používat při akutní péči o pacienty s cévní mozkovou příhodou, naleznete na straně 4.

Cévní mozková příhoda je třetí nejčastější příčinou úmrtí v Česku. Každý rok potká více než 40 tisíc lidí, čtvrtina z nich nemoci podlehne.

Trénování paměti

Každou středu od 16 hodin se bude ve dnech od 9. března do 31. května konat dvanáctitýdenní kurz pro veřejnost, který je zaměřen na trénování paměti. „Prvním počínkem tohoto druhu na půdě naší nemocnice byl podzimní kurz trénování paměti,“ vrací se k loňskému roku Mgr. Petra Krulová z Centra pro kognitivní poruchy Neurologické kliniky FNO. „Kurz byl rozdělen do dvou částí – teoretická a praktická. V teoretickém bloku se posluchači seznámili s informacemi týkajícími se hlavního tématu, praktická část sloužila k upevně-

ní těchto poznatků pomocí různých paměťových a psychomotorických cvičení. Na kurzu se sešla nadšená skupina posluchačů a přednášejících, kterým patří můj velký dík. Vzhledem k velmi kladným ohlasům jsme se tedy rozhodli otevřít kurz nový. Jeho cílem je zlepšit paměť, pozornost a logické myšlení účastníků a naučit je domácímu trénování paměti.“ Kurz, jehož cena je 400 korun, je připraven pro 30 posluchačů, zájem o něj je velký. Více informací získáte u Mgr. Petry Krulové, e-mail: petra.krulova@fno.cz, tel. č.: 597 373 084.

Oponentní řízení ukončených projektů

Dne 2. února se ve Fakultní nemocnici Ostrava uskutečnilo oponentní řízení projektů financovaných z Institucionální podpory Ministerstva zdravotnictví ČR. Před oponentní komisí byly jednotlivými řešiteli krátce prezentovány výsledky jedenácti projektů z let 2012 a 2013, které byly ukončeny do 31. prosince 2015. Složení oponentní komise: MUDr. Václav Procházka, Ph.D., MSc., náměstek ředitele pro vědu a výzkum; MUDr.

Josef Srovnal, náměstek ředitele pro léčebnou péči; Ing. Petra Lampartová, náměstkyně ředitele pro ekonomiku a finance; Ing. Petra Tomanová, Ph.D., náměstkyně pro personální řízení, a MUDr. Bohumír Blažek, zástupce Etické komise FN Ostrava. Komise během oponentního řízení hodnotila vědeckou odbornou úroveň, splnění dotačních podmínek, účelovost využití poskytnutých finančních prostředků, etický pohled a uplatnitelnost

odborných výsledků v lékařské praxi ve Fakultní nemocnici Ostrava. Z celkového počtu jedenácti oponovaných projektů byly dva projekty vyhodnoceny jako vynikající, osm projektů jako úspěšně realizované podle původního zadání a jeden projekt odborná komise doporučila k dopracování.

RNDr. Kateřina Vítková, Ph.D.
útvár náměstka pro vědu a výzkum

Den onkologických dětí

Na všech předchozích ročnících panovala skvělá nálada. Na tu se účastníci mohou těšit i letos.

Již 6. ročník Dne onkologických dětí s Hitrádiem Orion se koná 15. února v hotelu Park Inn v Ostravě. Akce je spojena s mezinárodním dnem dětské onkologie. S myšlenkou spojit den dětské onkologie s poděkováním hlavně maminkám malých onkologických pacientů přišla před šesti lety Michaela Češková z dětské hematologie

Kliniky dětského lékařství FNO. „Uvědomuji si, že je těžké být matkou, a ještě těžší být matkou onkologicky nemocného dítěte. Jsem moc ráda, že moje představy vyslyšeli partneři této akce a během těch šesti let vznikl úžasný projekt, svátek oddělení dětské hematologie, kde se setkávají rodiny dětí, jež jsou již deset let po léčbě, s rodiči malých pacientů, kteří léčbou právě procházejí, a se sestřičkami a lékaři z oddělení,“ říká Michaela Češková s tím, že akce je určena nejen dětem, jež prošly onkologickou léčbou, ale také jejich sourozencům, na které se často zapomíná, a hlavně maminkám malých pacientů dětské hematologie, kteří jsou v léčbě nebo již doma. „Letošní ročník bude ve stylu Jamese Bonda, pro děti je v tomto duchu připraven bohatý zábavný program,“ dodává Michaela Češková. „Ale jde také o odpoledne zaměřené na maminky, pro něž je připravena dokonalá relaxace i občerstvení v komfortním prostředí hotelu Park Inn.“

- red -

Kongresy a semináře

- **9. až 11. března**
Slezské dny preventivní medicíny 2016
- **11. a 12. dubna**
Workshop hrtnové chirurgie

Lékařská fakulta OU informuje

Dveře otevřené veřejnosti

V lednu Lékařská fakulta OU zve pravidelně mezi sebe nejen své potenciální budoucí studenty a kolegy, ale i ty, již se chtějí jen pro zajímavost podívat do prostor nejmladší lékařské fakulty v republice.

Program byl i tentokrát velmi pestrý. Návštěvníci mohli kromě prezentací studijních oborů navštívit i odborné učebny a laboratoře, kde byla nasimulována praktická výuka jednotlivých profesí nebo praktické ukázky některých dílčích dovedností studentů LF OU. Například budoucí zdravotníci záchranáři pomáhali překonat ostych při poskytnutí první pomoci v rámci modelace reálných krizových situací každodenního života, studentky ošetřovatelství a porodní asistentky měly přípra-

vené ukázky různých ošetřovatelských technik i vedení porodu. Studenti lékařství zase v laboratorických fyziologie a patofyziologie prezentovali ukázky vědy hrou, kdy simulovali patofyziologické stavy na reálných modelech pacienta, a v rámci cvičné kuchyně nutričních terapeutů byly prezentovány zásady a možnosti zdravé výživy. V laboratořích mikrobiologie byla kromě jiného představena diagnostika anaerobních bakterií i experimentální hyperbarická komora. Největším lákadlem byly jako každoročně prohlídky mikroskopického sálu ústavu histologie a hlavně pitevního traktu ústavu anatomie, kde si většina uchazečů měla možnost ujasnit, zda studium na lékařské fakultě je pro ně skutečně to pravé.

Lékařská fakulta tentokrát vsadila na své studenty, kteří ji představili optikou svého nadšení i osobními příběhy. Zájem o den otevřených dveří byl i přes nepřízeň počasí velký, pravděpodobně největší na univerzitě. Obrovský zájem byl už tradičně o všeobecné lékařství, fyzioterapii i obory zdravotnický záchranář a ošetřovatelství, pozornost upoutalo rovněž video, jež je profilací Lékařské fakulty OU a Fakultní nemocnice Ostrava. To naleznete na <http://youtu.be/HFtWr9XlxDs>.

Mgr. Ivona Závacká, Ph.D.
proděkanka pro studium a celoživotní vzdělávání
Lékařská fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

Před auditem

První půlrok 2016 se bude pořád dokola mluvit o ostrém auditu JCI a budeme finišovat s přípravami. Jistěže se připravujeme kontinuálně celé tři roky, ale ten pravý poplach stejně vždycky nastane až na poslední chvíli. Ostatně, na písemku ve škole jsme se sice podle slov učitelů měli chystat průběžně (to určitě!), ale nakonec jsme se nejvíce učili den předem.

Beru si tohle téma za své, velice mi na něm záleží a pokusím se vám vysvětlit proč. Zároveň popíšu i konkrétní praktické kroky, které před auditem podnikneme. V ideálním případě bychom se auditu neměli bát, ale těšit se, že Američanům předvedeme, jak jsme dobří. Ale to už trochu přeháním, uznávám...

Jako před minulými audity chystáme i teď akreditační manuál, tj. „návod k použití JCI“, který má zaměstnancům usnadnit přípravu na audit. Letos ale chystáme jednu novinku. Ze všech auditovaných oblastí vybereme pár úplně zásadních, klíčových, a na ty budeme klást maximální důraz. Jde totiž o procesy, jež, přísně vzato, vůbec s auditem nesouvisejí, a které se ve špičkové nemocnici musejí dodržovat tak jako tak. Naopak věci, které jdou zrušit nebo zjednodušit, prostě zrušíme či zjednodušíme. Třeba jsme hned z kraje roku zrušili

sběr většiny celonemocničních indikátorů kvality, protože je zkrátka auditori nepotřebují. Tím chci i tak trochu upustit páru, protože pro všechny lidi je příprava před auditem zátěží navíc a spousta si zoufá, kolik toho musí dělat „kvůli JCI“. V řadě případů to ale není vůbec pravda, což vám hned předvedu.

Nevím, jak vy, ale já se domnívám, že v nemocnici by se měla správnému pacientovi podat správná

léčba. Máte pocit, že tohle děláme kvůli JCI? To je přece naprostá samozřejmost, která s akreditací vůbec nesouvisí! K jednoduchému a samozřejmému heslu „správná léčba správnému pacientovi“ vede pár klíčových cest, a to jsou právě ty, na které budeme klást největší důraz. Jsou to:

- identifikace pacienta,
- předepisování, kontrola a podávání léků,
- bezpečnostní proces na operačním sále,
- kvalita vedení dokumentace.

Představte si sebe jako pacienty. Myslím, že přesně tohle byste od dobré nemocnice očekávali. Že si vás nespletou s někým jiným. Že vám dají léky, které vám pomůžou místo toho, aby vás poškodily. Že vám odoperují správný orgán. A že nenapíší nějaký nesmysl do papírů, na jehož základě vás budou špatně léčit.

Nemyslím si, že by tohle byly nějak přehnané požadavky. Budeme se o nich hodně bavit, možná nás v diskusi napadnou i nějaké další. Cíl máme společný: dokázat, že jsme nemocnice, která v otázce kvality péče a bezpečí pacientů nemá konkurenci.

doc. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA
ředitel Fakultní nemocnice Ostrava

Nový e-mail kvalita@fno.cz

Oddělení řízení kvality v rámci zefektivnění služeb pro zaměstnance FNO a interní auditory založilo novou e-mailovou adresu kvalita@fno.cz. Na ni můžete zasílat své dotazy, náměty, podněty nebo může sloužit k zodpovězení otázek v rámci bezpečné nemocnice a zvyšování kvality na vašem pracovišti.

E-mail kvalita@fno.cz bude také využíván jako jediná adresa pro pravidelné hodnocení veškerých indikátorů kvality (lékařů, oddělení, celonemocničních), které budou dále distribuovány příslušným adresátům. Rovněž je podporou zaměstnanců

a zároveň naší zpětnou vazbou. Na otázky budeme reagovat v co nejkratším možném termínu. Na adrese je možné si také vyžádat mimořádný audit nebo konzultaci k danému problému.

Věřím, že zaměstnanci přivítají zkvalitnění a zpříjemnění služeb v rámci společné práce, jejímž cílem je neustálé zvyšování bezpečí a kvality služeb poskytovaných ve Fakultní nemocnici Ostrava. Těším se na další spolupráci.

Ing. Patrik Kapias
oddělení řízení kvality

IT v naší nemocnici

Modernizace stravovacího systému Kredit

K 1. únoru byla provedena komplexní modernizace stravovacího systému Kredit, který čtenáři znají především díky internetovému portálu, případně elektronickým kioskům, kde objednávají stravu.

Důvody pro upgrade:

■ Vysoké riziko potenciální havárie systému, který běžel prostřednictvím necelých 20 let staré infrastruktury. Havárie serveru by pravděpodobně znamenala výpadek systému až na několik dní. Takto starý server nebylo možné modernizovat prostou výměnou a zároveň neumožňoval přechod na aktuální moderní infrastrukturu, která je k dispozici v našich datových centrech. Na zastaralé řešení jsme také nebyli schopni uzavřít oficiální podporu dodavatele. Po modernizaci je využita standardní IT architektura FNO a podpora provozu je plně smluvně ošetřena a zahrnuje závazek dodavatele na termínovaně vyřešení provozních incidentů.

■ Potřeba dosažení takové úrovně softwaru a hardwaru, která umožní další potenciální rozvoj. Aktuální verze nabízí mnoho možností rozvoje (například integraci registračních pokladen, propojení s bufetem, kde by se dalo platit zaměstnaneckou kartou, atd.), pokud bude ze strany FNO zájem. V předchozí verzi to možné nebylo.

Modernizace znamenala komplexní zásah zahrnující přechod na nový server, převod dat a aktualizaci verze všech částí informačního systému. Ten kromě částí pro strážníky zahrnuje aplikaci pro kancelář, kde pracovníce odboru léčebné výživy a stravování (OLVaS) řeší management čipových karet, vyřizují nestandardní požadavky strážníků, provádějí měsíční uzávěrku atd.

Celá akce proběhla jako IT implementační projekt, jehož garantem byla Ing. Jaroslava Jaššová z odboru léčebné výživy a stravování. Po dokončení smluvních ujednání probíhala realizace projektu od listopadu minulého roku. Poděkování patří také pracovnícům OLVaS Haně Bílé a Danuši Šedivé za

trpělivou spolupráci a detailní testování nové verze informačního systému.

Aktuální verze je produkt, který je standardně dodáván dodavatelem – firmou Anete. Přestože základní funkce i vzhled jsou velmi podobné minulé verzi, prošlo internetové objednávání a systém pro elektronický kiosk postupnou obnovou. Některé funkce přibýly a některé jsou změněny tak, jak to dodavatel považoval v průběhu vývoje produktu za vhodné. FNO má, jako jeden z mnoha zákazníků, pouze omezenou možnost funkce systému jednoduše ovlivnit. Přesto po doladění některých detailů na základě prvního týdne produkčního provozu nevidujeme žádné zásadní připomínky. Do budoucna zvažujeme u elektronických kiosků přechod na dotykové obrazovky, aby bylo objednávání ještě více intuitivní a efektivní.

Pokud budete mít jakékoliv dotazy nebo připomínky, jsem vám plně k dispozici.

Ing. Miroslav Krupa

Edukační kampaň Čas je mozek

Pokračování ze strany 1

Do edukační kampaně s názvem Čas je mozek, kterou loni spustily Cerebrovaskulární sekce České neurologické společnosti ČLS JEP a Česká společnost intervenční radiologie ČLS JEP, se zapojila také Neurologická klinika FNO. Hlavním cílem kampaně je seznámit veřejnost s typickými projevy mozkové mrtvice. Až 70 procent Čechů totiž příznaky mozkové mrtvice nepozná a pacient se tak do nemocnice dostane pozdě. Odborníci proto upozorňují, aby lidé při podezření na cévní mozkovou příhodu okamžitě přivolali rychlou záchrannou službu.

Zájemci se na půdě Fakultní nemocnice Ostrava ve středu 3. února dozvěděli více o tom, jak pomocí jednoduchého testu poznat, zda se u nemocného skutečně může jednat o mozkovou mrtvici. K dispozici byla také nutriční terapeutka, která pomocí speciálního přístroje analyzovala zájemcům složení těla. Tyto výsledky upozornily zejména na případné rizikové faktory, které mohou nebezpečí vzniku mozkové mrtvice zvyšovat.

O špičkové kvalitě péče o pacienty s mozkovou mrtvicí v Moravskoslezském kraji svědčí rostoucí počet zákroků s využitím nejmodernější metody léčby, mechanické trombektomie. Intervenční

k vynikajícímu klinickému efektu této metody je naší snahou tento počet dále navyšovat," uvádí přednosta Neurologické kliniky Fakultní nemocnice Ostrava doc. MUDr. Michal Bar, Ph.D., a zdůrazňuje, že ani to nejlepší vybavení lékařům nepomůže pacienta zachránit, pokud se k němu nedostanou včas. „Od prvních projevů mozkové příhody, kterými jsou nejčastěji pokles koutku, ochrnutí jedné končetiny nebo náhlá porucha řeči, máme nejvýše šest hodin k započatí léčby, která zajistí žádné nebo minimální následky. Poté se šance na vyléčení výrazně snižují," vysvětluje doc. MUDr. Michal Bar, Ph.D.

- red -

Rychlost, která dává šanci na přežití

Odborníci Komplexního cerebrovaskulárního centra Fakultní nemocnice Ostrava začali při akutní péči o pacienty s cévní mozkovou příhodou (CMP) používat novou techniku, která umožňuje rychlejší odstranění krevní sraženiny z mozkového řečiště, a tím pádem i rychlejší obnovení krevního průtoku. Toto zrychlení a z kvalitnější léčebné péče zvyšuje šanci pacientů na přežití CMP a na následný kvalitní život po mrtvici.

„Tato metoda spočívá v odsátí embolu neboli vmetku z mozkového řečiště," přibližuje nově používanou techniku MUDr. Václav Procházka, Ph.D., MSc, náměstek ředitele nemocnice pro vědu a výzkum a lékař pracoviště angiolyntiky RDG ústavu. „V podstatě jde o nový způsob katetrizace mozkového řečiště. Doposud jsme používali pouze mechanické extrakční systémy, kdy jsme sraženinu v cévním řečišti zachytili pomocí speciálního košíku a vytáhli. Ne vždy se ale podaří zachytit celý embolus najednou, stává se, že někdy je potřeba tento úkon opakovat vícekrát, než se

krevní průtok plně obnoví. Díky nové metodě aspirace vmetku do katetru, vzrostla efektivita tohoto miniinvazivního neurointervenčního výkonu na renomovaných pracovištích až na 80 procent a celý proces se výrazně zrychlil i zlevnil.“

První pacient byl touto metodou ve Fakultní nemocnici Ostrava s úspěchem intervenován v prosinci loňského roku, do 13. ledna 2016 bylo odsátí vmetku z mozkového řečiště použito u tří pacientů. „Díky zrychlení tohoto intervenčního výkonu je naše komplexní cerebrovaskulární centrum připraveno postarat se o více pacientů s cévní mozkovou příhodou," pokračuje MUDr. Procházka. „Zatímco v roce 2014 jsme intervenovali 56 pacientů s akutním iktem, v roce 2015 jsme byli schopni tento počet za použití nových mechanických technik zvýšit až na 99 pacientů. V letošním roce očekáváme počet 120 až 150 pacientů s CMP. Zrychlení procedury od nahlášení cévní mozkové příhody pro pacienty v regionu znamená větší nádeje na dobrý klinický výsledek a menší následky

po nedokrvení mozku. I proto jednáme se Zdravotnickou záchrannou službou Moravskoslezského kraje o tom, aby pacienti s jasnými příznaky cévní mozkové příhody, například s výrazným ochrnutím v časně fázi vzniku iktu, byli převezeni rovnou na naše pracoviště, kde budou co nejrychleji vyšetřeni a intervenováni. Je prokázáno, že lidé, kteří jsou přivezeni přímo na naši angiolyntiku a je u nich bezodkladně proveden intervenční výkon, mají z tohoto výkonu mnohem větší klinický benefit, než pacienti po sekundárním převozu z jiného zařízení s časovou prodlevou.“

Během fungování angiolyntiky bylo od roku 2005 v Komplexním cerebrovaskulárním centru FNO léčeno intervenční technikou celkem 450 pacientů s cévní mozkovou příhodou z celé spádové oblasti. Loni bylo intervenováno 99 pacientů s CMP, což představuje zhruba 10 procent z celkového počtu pacientů, kteří byli do fakultní nemocnice přivezeni s cerebrovaskulárními potížemi.

- gl -

- **Incidence cévních mozkových příhod představuje téměř 400 lidí na 100 tisíc obyvatel. V Ostravě se 350 tisíc obyvateli se tedy ročně objeví zhruba 1 600 nových mrtvic. V tomto počtu přítom nejsou zahrnuti recidivy, jichž je rovněž velké množství.**

- **Komplexní cerebrovaskulární centrum FNO je akreditováno v oborech neurologie, neurochirurgie, cévní chirurgie, radiologie a zobrazovací metody, intervenční radiologie a neuroradiologie, rehabilitační a fyzikální medicína, vnitřní lékařství a kardiologie.**

Otevřeli jsme moderní edukační centrum

Slavnostního přestřížení pásky se ujali (zleva) ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček, hejtmán Miroslav Novák, primář oddělení operačních sálů Tomáš Posolda, přednosta traumatologického centra Leopold Pleva a ředitel Fakultní nemocnice Ostrava David Feltl.

Následovala prohlídka operačních sálů.

Pokračování ze strany 1

Projekt FN Ostrava – Edukační centrum Ostrava – rekonstrukce operačních sálů, výukových místností byl realizován v rámci Operačního programu ROP NUTS II Moravskoslezsko, reg. číslo projektu CZ.1.10/3.1.00/04.01502. Náklady na rekonstrukci operačních sálů a výukových místností i jejich vybavení činí více než 85 milionů korun.

Edukační centrum tvoří místnost v objektu Traumatologického centra FNO, která je určena k teoretické výuce, a dvě místnosti v Domově sester, kde bude probíhat i praktická výuka. „Primárně je vzdělávací centrum určeno studentům Lékařské fakulty Ostravské univerzity, ale chceme tyto prostory poskytnout také budoucím bioinženýrům a biomechanickým inženýrům studujícím na VŠB-TUO, kteří by měli využívat především místnosti pro praktickou výuku edukačního centra, jež jsou k tomu patřičně vybaveny,“ uvádí doc. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA, ředitel FN Ostrava.

Medici využijí všechny místnosti. „V místnostech pro teoretickou výuku mají navíc možnost v přímém přenosu sledovat operace právě probíhající

v našich nedávno modernizovaných operačních sálech. Díky tomu mohou své dotazy okamžitě konzultovat jak s přednášejícím, tak se samotným operátorem, jenž může popisovat průběh operačního výkonu, vysvětlovat, proč zvolil právě tento způsob, a odpovídat na dotazy studentů. Jsem si jistý, že tato forma výuky je mnohem přínosnější, než jen čtení knih a prohlížení obrázků. Navíc díky automatickému natáčení operací, což je světově unikátní technologie, si přednášející mohou následně vybrat z dokončené operace třeba jen určité sekvence,“ dodává docent Pleva.

Přenosová technika by mohla být v budoucnu využívána i k přenosu plánovaných operací v rámci lékařských sjezdů, kdy by odborníci mohli účastníkům sjezdu prakticky předvést speciální operace a zodpovědět případné dotazy přímo z operačního sálu. A není vyloučeno ani využívání edukačního centra pro návštevové a postgraduální lékařské obory, případně se zde mohou vzdělávat studenti nově založeného Ústavu medicíny katastrof Ostravské univerzity, který je první v České republice. „Konkurenceschopnost a vyspělost země či regi-

onu se měří kvalitou vzdělání, úrovní vědy a výzkumu. Moravskoslezský kraj proto každoročně „posílá“ peníze na rozvoj výzkumných a vývojových aktivit v technických, přírodních, lékařských a společenských vědách a na podporu talentovaných studentů, absolventů a vědců. Mimo chodem, ostravská fakultní nemocnice letos od kraje získá 860 tisíc korun na výzkumný projekt v onkologii,“ uvedl moravskoslezský hejtmán Miroslav Novák. „Z kraje každoročně míří miliony korun na přípravu vysokoškolsky vzdělaných mladých lidí a vytváření podmínek pro to, aby nejkvalitnější absolventi mohli úspěšně pokračovat ve svých profesních aktivitách a neodcházel z tohoto kraje za prací jinam. Jsem přesvědčen, že nové edukační centrum, které vzniklo v ostravské fakultní nemocnici, budou medikům z Lékařské fakulty Ostravské univerzity jejich kolegové z jiných fakult v Česku závidět. Jsem rád, že se povedl další krok, který potvrzuje, že ostravská fakultní nemocnice a lékařská fakulta – přes svoje mládí a velikost – definitivně patří mezi českou medicínskou špičku,“ dodal Miroslav Novák.

- gl -

Multioborové sympozium

Pokračování ze strany 1

„Cílem sympozia byla osvěta mezi praktickými lékaři, gerontology a neurology o možnosti rychlé diagnostiky pacientů s normotenzním hydrocefalem a také informování o léčebných a rehabilitačních možnostech těchto pacientů,“ říká doc. MUDr. Radim Lipina, Ph.D., přednosta Neurochirurgické kliniky FNO. „Příčinu vzniku tohoto onemocnění současná medicína nezná. Idiopatický normotenzní hydrocefalus se objevuje u starších pacientů a projevuje se velmi pozvolna takzvanou triádou, tedy demencí, poruchami chůze a inkontinencí. Vzhledem k tomu, že tyto projevy bývají připisovány na vrub Alzheimerově a Parkinsonově chorobě a dalším onemocněním, nebývá skutečná příčina správně diagnostikována. Proto byl na sympoziu představen diagnostický set pro praktické lékaře, který jim na základě jednoduchého testu umožní toto onemocnění rozpoznat. Pokud test odhalí střední nebo vysoké riziko možnosti normotenzního hydrocefalu, měl by praktický lékař pacientovi doporučit vyšetření u specialisty.“ Pacient je poté vyšetřen nejen neurologem, ale projde také rozsáhlým psychologickým i radiologickým vyšetřením pomocí CT nebo magnetické rezonance, kdy se v případě hydrocefalu prokáže

rozšíření mozkových komor, jež tlačí na okolní mozkovou tkáň a způsobuje chronickou poruchu mozkových funkcí. Řešením je neurochirurgický výkon v podobě ventrikuloperitoneálního zkratu (shuntu), který umožní odvádění moku z mozkových komor. Po zákroku je šance na návrat do normálního života velmi dobrá – pacient přestane šouravě chodit, zmizí problémy s močením, zlepší se paměť. „Ročně operujeme zhruba sedmdesát

až osmdesát pacientů s hydrocefalem, asi polovinu však tvoří děti. Starších pacientů s idiopatickým normotenzním hydrocefalem ročně operujeme zhruba patnáct až dvacet,“ pokračuje docent Lipina s tím, že ve skutečnosti by měl tento počet být dvojnásobný. Statistiky totiž uvádějí, že správně diagnostikována je v současné době ani ne polovina pacientů. To by měl změnit nově zaváděný diagnostický set.

- gl -

Udělování stipendií medikům je investicí do budoucnosti nemocnice

V roce 2015 se vzdělávacích aktivit ve Fakultní nemocnici Ostrava zúčastnilo 4 450 zaměstnanců, do jejichž vzdělávání a odborného rozvoje nemocnice investovala zhruba 19 milionů korun. „Jen se studiem angličtiny loni začalo téměř 110 zaměstnanců převážně z řad vedoucích pracovníků. Věřím, že výuka pro ně je přínosná a že tento benefit ocení,“ říká Mgr. Nikola Janková, vedoucí oddělení vzdělávání FNO, a dodává, že vzdělávání zaměstnanců samozřejmě pokračuje i v letošním roce. „Informace o vzdělávacích akcích jsou pravidelně zveřejňovány na intranetu, zaměstnanci mají možnost přihlásit se,“ zdůrazňuje s tím, že nejvíce finančních prostředků nemocnice vynakládá na zabezpečování specializačního vzdělávání zdravotnických pracovníků a na teoretické

i praktické kurzy a stáže, k nimž nemá udělenou akreditaci. „Zajišťujeme vzdělávací aktivity nejen pro zaměstnance Fakultní nemocnice Ostrava, ale i pro zájemce z jiných zdravotnických zařízení. Ve spolupráci s odbornými guaranty pořádáme certifikované a kvalifikační kurzy. Dále organizujeme povinná školení pro zaměstnance, zajišťujeme jazykové kurzy a MBA studium, spolupracujeme s pracovišti nemocnice při organizaci různých seminářů. Všechny aktivity plánujeme v souladu se schválenou strategií vzdělávání, jejímž cílem je kromě rozvoje specializačního vzdělávání také prohlubování manažerských dovedností, zavedení systematické výuky cizích jazyků, realizace aktivit v oblasti tzv. měkkých dovedností. Naším cílem je uvést do praxe tzv. individuální vzdělávací plány, díky nimž bude zabezpečen optimální počet personálu s požadovaným vzděláním odpovídajícím strategickým záměrům nemocnice,“ pokračuje Mgr. Janková, podle jejíchž slov nemocnice v oblasti vzdělávání využívá nejen vlastní zdroje, ale také finanční podporu z EU. „V letech 2010 až 2013 nemocnice realizovala dva projekty z Evropského sociálního fondu zaměřené na zvyšování a prohlubování vzdělávání zdravotníků – u lékařů například v oborech urgentní medicína, dětská urologie, dětská otorinolaryngologie. Nelékaři se vzdělávali v certifikovaných kurzech zaměřených

například na perioperační péči v traumatologii, intermitentní katetrizaci anebo fyzioterapii inkontinentních pacientů. Využíváme také podporu z Norských fondů, které jsou kromě jiného zaměřeny na tvorbu vzdělávacích programů. Na vyhlášené výzvy jsme připraveni reagovat i v novém programovacím období, kde se chceme zaměřit na vzdělávání v oblasti měkkých dovedností, cizích jazyků a podobně. Rádi bychom zrealizovali i projekt zaměřený na vybudování softwaru, který by provázal systém hodnocení zaměstnanců se vzdělávacími plány,“ dívá se do budoucnosti a zároveň připomíná jednu z novinek loňského roku, kdy fakultní nemocnice premiérově spustila projekt udělování stipendií. „Stipendium je určeno studentům všeobecného lékařství pátých nebo šestých ročníků lékařských fakult. Pokud student stipendium získá, může se v pátém ročníku těšit na částku 3 tisíce korun měsíčně a v šestém ročníku na 6 tisíc měsíčně. Na oplátku se zaváže nastoupit po ukončení studia do pracovního poměru ve Fakultní nemocnici Ostrava a setrvat v něm po dobu minimálně tří let. O udělení stipendií rozhoduje vedení nemocnice ve spolupráci s jednotlivými přednosty nebo primáři, na jejichž pracovišti se studenti hlásí,“ uzavírá Mgr. Janková.

- gl -

Colours of Sepsis

Pokračování ze strany 1

„Zatímco prvního ročníku v roce 1999 se zúčastnilo sedmáct posluchačů a odeznělo deset přednášek, loni přesáhl celkový počet přítomných magickou hranici tisíce posluchačů a letos to bylo rekordních 1 400 účastníků. Rostoucí věhlas je dán neustále stoupající úrovní kongresu, na němž o aktuálních tématech intenzivní medicíny přednášejí známí odborníci věnující se problematice péče o kriticky nemocné pacienty,“ objasňuje gradaci akce, která je největším intenzivistickým kongresem v republice i na Slovensku, MUDr. Roman Kula, CSc., z Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny FNO, který je členem pracovní skupiny CSFS a předsedou organizačního výboru mezinárodního kongresu Colours of Sepsis.

Ve světě každé tři sekundy někdo zemře na sepsi. V Evropě a Spojených státech na ni ročně umírá 350 tisíc osob, což je více než na infarkt myokardu. Zároveň je počet úmrtí následkem sepse srovnatelný se součtem úmrtí na rakovinu plic, tlustého střeva a prsu. Odborníci však upozorňují, že skutečný počet lidí, které sepse zabila, může být oproti sou-

časným odhadům až o 50 procent vyšší, protože úmrtí bývá často přisuzováno jiným chorobám, jimiž septičtí pacienti trpěli, například rakovině nebo zápalu plic.

„V roce 2002 na alarmující nebezpečí těžké sepse, na kterou v té době umíralo 80 až 100 procent pacientů, poprvé výrazně upozornil patnáctý kongres Evropské společnosti intenzivní medicíny ve španělské Barceloně. Tehdy vznikla takzvaná Barcelonská

výzva, jejímž cílem bylo v průběhu 5 let snížit úmrtnost na sepsi až na 25 procent. Oficiálně tak byla zahájena Kampaň za přežití sepse. O rok později jsme v Ostravě založili Česko-Slo-

Na sepsi ročně umírá více lidí než na infarkt myokardu

venské fórum pro sepsi (CSFS). Naším cílem bylo a je zvyšovat povědomí o sepsi v České i Slovenské republice,“ říká MUDr. Kula. A dodává, že v současné době je v České republice úmrtnost na těžkou sepsi na úrovni 30 až 40 procent, čímž se Česko neliší od jiných evropských zemí.

- gl -

Křest publikace

Na 3. postgraduální kurz sester v intenzivní péči, který se ve dnech 26. a 27. ledna konal souběžně s kongresem Colours of Sepsis 2016, přijali pozvání nejen nelékaři z tuzemska, ale i z Belgie, Polska a Slovenska. Nelékaři dorazilo 320, což byl historicky nejvyšší počet, který vyzvedává pracoviště KARIM na vrchol. Odborné přednášky, které zazněly první den, byly nabity novinkami a výměnnými přístupy v problematice prevence sepse v intenzivní péči. Na slavnostním zahájení byla pokřtěna kniha PhDr. Renáty Zoubkové a PhDr. Dany

Streitové. Kolegyně mi udělaly velkou radost, protože jako první nelékaři ve Fakultní nemocnici Ostrava napsaly knihu, po které všichni v celé republice na pracovištích intenzivní péče sáhnou. V současné době už je po ní značná poptávka. Druhý den následoval workshop, který byl přijat s velkým ohlasem. Celkový průběh kurzu ukázal budoucnost setkávání pracovníků intenzivní péče.

Bc. Mária Dobešová
náměstkyně ředitele pro ošetrovatelskou péči

Strava je důležitou součástí léčby pacientů

Stravovací komise je poradní orgán ředitele Fakultní nemocnice Ostrava a pravidelně projednává a vyhodnocuje úroveň stravy a léčebné výživy, organizaci přípravy, výdeje a distribuce stravy a otázky související se zabezpečením kvality výživy a stravování ve FNO, včetně stížností a námětů ke zlepšení. Taková je přesná definice ze standardního operačního postupu stravování pacientů ve FNO. Ale jak vše probíhá v praxi? Na to jsme se zeptali Bc. Márie Dobešové, náměstkyně ředitele pro ošetrovatelskou péči a zároveň předsedkyně stravovací komise, a také členky komise Ing. Jaroslavy Jaššové, vedoucí odboru léčebné výživy a stravování...

Rozmanité pokrmy v příjemném prostředí

„Stravovací komise má šest členů a schází se čtyřikrát ročně, přítomen bývá pravidelně i člen odborové organizace. Probíráme opravdu vše – normy stravovacích jednotek, negativa a stížnosti, kontroly hygieny, externí dodavatele i audity nebo děkovné dopisy,“ vysvětluje Bc. Mária Dobešová. „Ale ani zdaleka neřešíme vše jen od stolu. Čas od času jdeme přímo do provozu a na místě kontrolujeme, jak jsou zaměstnanci oděni, jak dodržují hygienické předpisy a normy, jak zvládají nejen přípravu, ale i výdej jídel a další povinnosti. A musím říct, že za posledních několik let se stravovací provoz pod vedením Ing. Jaššové změnil k lepšímu, a to podstatně. Ať už v oblasti kultury stolování nebo samotné rozmanitosti jídel. A já to mohu posoudit. Pracuji zde opravdu dlouhá léta a vím, že se minulost se současností nemůže vůbec srovnávat. A to ani v počtu druhů jídel, ani v počtu vydávaných pokrmů. Zatímco před zhruba deseti lety chodilo na obědy asi 1 100 zaměstnanců, dnes je jich 1 800 a k tomu ještě 100 externích pracovníků. A k tomu je třeba samozřejmě započítat i 1 100 obědů pro pacienty. I když ti v nemocnici tráví většinou jen omezenou dobu a některé druhy potravin by se tak mohly opakovat častěji, nejde to, zaměstnanci se zde stravují celý rok a vyžadují rozmanitost,“ pokračuje Bc. Dobešová.

mocnice Ostrava vaří a připravuje několik druhů jídel, některá doslova na míru pacientům s různými diagnózami.

„Strava je velmi důležitou složkou při léčbě pacienta, proto se snažíme všem oddělením vyjít vstříc a kromě přesně specifikovaných diet připravujeme například i pro maminky v porodnici speciální stravu tak, aby energeticky a kaloricky odpovídala tomu, co maminka před porodem nebo po porodu smí konzumovat. Dieta je méně slaná a kořeněná, nenádhavná a obohacená o velké množství kvalitních jogurtů, sýrů, tuňákových ryb, o dostatek masa a čerstvého ovoce a zeleniny,“ vysvětluje Ing. Jaššová a pokračuje: „Na každém oddělení máme navíc knihy diet, takže pacient si může najít dietu, kterou má určenou lékařem.“

Strava je tam dokonce vyfocena a je u ní uvedena receptura a složení této diety, aby bylo zřejmé, proč například není kořeněná, slaná nebo čím se liší od normální stravy. Kromě toho jsme připravili pro zaměstnance i pacienty zásadní novinku v podobě podrobného jídelníčku. Zaměstnancům vyvěšujeme jídelníček na pět týdnů dopředu prostřednictvím intranetu a pacienti naleznou stejnou týdenní verzi jídelníčku na svých odděleních. U každého jídla jsou zobrazeny kalorie, energetická hodnota, alergenů a také podrobné složení stravy, včetně použitých ingrediencí. A jak zaměstnanci, tak i pacienti, kteří nemají dietní omezení, si mohou vybrat jídlo, jež chtějí. Tedy i dietní pokrm, a to bez ohledu na to, zda jsou zařazeni do dietního režimu nebo ne. Vyhovuje-li jim strava pro ce-

liaky nebo diabetiky, přestože ji nepotřebují, stačí, když si včas tento oběd vyberou a dostanou jídlo, které si objednali. Příkladem může být množství připravované diabetické stravy pro zaměstnance, kdy si diabetický oběd objedná jednou 23 stravníků, podruhé 211, přestože stravník, který si tento diabetický oběd objedná, musí počítat s menší porcí přílohy kvůli hlídanému množství sacharidů.“

Příjemnější stolování

Důležité je i prostředí, v němž se lidé denně stravují... „Paní Jaššové se podařilo z našich jídelen vytvořit prostřednictvím jednoduchých kroků oázu klidu a pohody. Obě jídelny jsou vždy tematicky vyzdobené, čisté ubrusy ladí s ročním obdobím nebo svátkem, který se blíží, židle mají nové čalounění, podlahy nová linolea a nechybí ani potřebná uklidňující květinová výzdoba. V blízké době by jídelny měly být vybaveny i novými stoly,“ doplňuje Bc. Dobešová a zdůrazňuje, že atmosféru obou jídelen změnila k lepšímu také vyměněná okna a venkovní a vnitřní rolety, jež nahradily původní záclony a závěsy.

Změny nutné a žádané

A jak se daří stravovací komisi ve spolupráci s odborem léčebné výživy a stravování v dalším zlepšování služeb? „Nedávno jsme na základě připomínek celiaků zprůhlednili systém vaření a výdeje potravin pro tuto skupinu. Přestože pečlivě dbáme na to, aby každá dieta byla vařena a vydávána zvlášť, nakoupili jsme pro větší přehlednost barevně odlišné nádobí ve fialové barvě jen pro tuto dietu. A snažíme se neustále zlepšovat. Podnětem pro nás jsou i stížnosti, byť je jich naštěstí – ve srovnání s děkovnými dopisy – jako šafránu. Loni si například jeden novopečený tatínek stěžoval na pomazánku, kterou dostala jeho žena ke snídani. Mrzelo nás to, pomazánky jsme léta nakupovali u ověřeného českého dodavatele. A tak jsme se rozhodli zkusit je vyrábět vlastními silami.“

A podařilo se. Od května připravujeme dvakrát týdně zcela čerstvé pomazánky, nesolíme, nepřidáváme žádné konzervanty, éčka, ztužovače a zbytečné koření. Zpětná vazba je velmi pozitivní a už máme žádosti, abychom pomazánky dělali častěji,“ komentuje kroky k lepšímu Ing. Jaššová, podle níž je ale stále co zlepšovat. „V budoucnu bychom rádi naše vaření zdokonalovali, přidávali zajímavé pokrmy, používali nové potraviny. Jsme zastánci zdravé, kvalitní a moderní výživy. Nyní se mimo jiné zaměřujeme i na to, aby kuchaři při vaření používali méně mouky než dosud, některé polévky nebo omáčky například vůbec není nutné zahušťovat moukou, existuje spousta jiných možností. Ale to je pro nás výzva do dalšího období.“

Lenka Hatlapatková
Foto: Jana Gojová, Jiří Zerzoň

Za 4,5 hodiny vydáme tři tisíce jídel!

Obě jídelny mají nyní kapacitu 370 míst (250 míst velká modrá jídelna a 120 míst malá červená jídelna), zhruba 1 900 stravníků se zde tak musí od 10 do 14.30 hodin několikrát vystřídat a nikdo rozhodně nechce stát v řadě. Důležitým parametrem spokojenosti zákazníků je proto i rychlost výdeje jídel. „Je opravdu náročné při tak vysokém počtu denně vydávaných jídel vyhovět každému, ale snažíme se. A když například přidáme ke zdravému brokolicevému nákypu ještě strouhaný sýr a navíc zeleninovou oblohu, musejí být zaměstnanci opravdu velmi rychlí. Mají totiž jen pár sekund na obsluhu každého stravníka, takže naložit bramborovou kaši a řízek je zcela určitě rychlejší než připravit nazdobený talíř zdravého jídla,“ doplňuje Ing. Jaššová.

Výběr obědů je ještě jednodušší

Odbor léčebné výživy a stravování má tři hlavní složky – oddělení kuchyně, mléčné kuchyně a úsek nutričních terapeutů. Každý z celkem 74 zdejších zaměstnanců přesně ví, kde je jeho místo a co je jeho povinností. Na začátku i na konci všeho jsou nutriční terapeuti, kteří přesně specifikují hodnoty každého jídla, a to nejen pro kuchyni, ale i mléčnou kuchyni, a při výdeji kontrolují, zda je vše v pořádku. Denně se v kuchyni Fakultní ne-

Blahopřejeme

V únoru slaví významné životní jubileum naši kolegové:

Jarmila Preclíková
Štefan Tóth
MUDr. Jiří Demel
Darja Smolková
Bc. Marta Vajdová
Zdeňka Hořínková
Alena Tichavská
Libuše Hrabcová
Květoslava Vyskočilová
Ladislava Honajzerová
Pavla Sládečková

Děkujeme za práci, kterou jste pro naši nemocnici vykonali, a do dalších let vám přeje radost a spokojenost v osobním životě.

Inzerce zdarma

■ Od 1. dubna dlouhodobě pronajmu slunný byt 2+1, 55 m², po kompletní nákladné a zdařilé rekonstrukci, s výhledem a veškerou občanskou vybaveností v dosahu. Dům je po revitalizaci, MHD před vchodem, klidná lokalita. Hlavní třída, 1 km od FNO. Tel. č.: 602 507 454, e-mail: tof2003@seznam.cz.

■ Nabízím k prodeji slunný a útulný družstevní byt 3+1, 68 m², v Ostravě-Bělském Lese, s výhledem na Beskydy. Byt lze převést do osobního vlastnictví. Je v původním, ale velmi dobrém stavu. Dům je po kompletní revitalizaci, zateplení fasády, plastová okna. V okolí je veškerá občanská vybavenost s možností parkování před domem nebo v nadzemních garážích v těsné blízkosti domu. Před vstupem do bytu je vlastní uzamčená chodba s komorou o rozměrech 150 x 90 cm. Dům je zabezpečen kamerovým systémem. Volný od března 2016, cena dohodou. Kontakt: 608 975 168.

PENZION U ŠÍPKŮ
nabízí ubytování
v jedno- až čtyřlůžkových pokojích.

Snídaně na pokoj, hlídání parkoviště, wifi zdarma. Možnost zapůjčení automobilu.

VELMI BLÍZKO

FAKULTNÍ NEMOCNICE OSTRAVA!!!

Kontakt: 776 886 606
www.penzionusipku.cz

Cestovní agentura Posedlost s.r.o.

www.posedlost.cz

Domov sester – 14. p.

596 633 291, 774 784 094

Ples naší nemocnice

Společenskou událost, která se uskutečnila v sobotu 30. ledna 2016 v Clarion Congress Hotelu Ostrava, otevřelo temperamentní předtančení.

V příjemné atmosféře se skvěle bavili všichni hosté.

Úvodního slova se ujal ředitel nemocnice doc. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA.

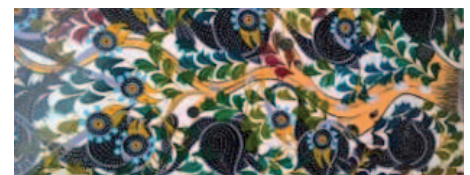

Hlavní hvězdou programu byl Miro Žbirka.

Galerie Ametyst

Bez mámy

Po celý březen budou mít návštěvníci Galerie Ametyst možnost si prohlédnout, případně i zakoupit, pestrobarevné obrazy inspirované africkým uměním od české neziskové organizace Bez mámy. Organizaci založil v roce 2006 Ondřej Horecký, dobrovolník, který přicestoval do Mahanga v Tanzánii a rozhodl se zde pomáhat dětem bez rodičů. Snem hrstky lidí v této malé organizaci je vybudovat v Tanzánii centrum pro sirotky, opravdový domov pro děti, které ten svůj ztratily, a podpořit děti v oblasti vzdělávání, pracovních, sociálních

i společenských návyků. Přijďte se pokochat africkým uměním, a pokud si na památku obraz zakoupíte, věřte, že vaše investice dál bude pomáhat.

www.bezmamy.cz

Netradiční nadílka

Netradiční mikulášská nadílka se uskutečnila loni v prosinci v neonatologickém oddělení, které dostalo od společnosti Lipoelastic dar v hodnotě 20 tisíc korun pro nejmenší stomické pacienty. Stomie je umělé vyústění dutého orgánu na povrch těla, nejčastěji tlustého střeva, tenkého střeva nebo močových cest. Společnost Lipoelastic předala dar na základě výtěžku z prodeje speciálního kalendáře pro rok 2015, který nafotili stomicími pacienti všech věkových kategorií. Jejich snahou bylo ukázat veřejnosti, že stomii život nekončí. První stomický kalendář a jeho motto Pořád jsem to já je povzbuzením pro všechny, pro něž je stomie jediným řešením jejich onemocnění.

TENTO ZPRAVODAJ TISKNE

Czech Print Center

CZECH PRINT CENTER a.s.
Provozovna Ostrava
Na Rovince 876
720 00 Ostrava-Hrabová
Tel.: 596 668 111
www.cpcenter.cz

Vydavatel: FN Ostrava • Tel. č.: 597 372 578 •
E-mail: redakce@fno.cz • Grafika a zlom: ASEITA spol. s r. o. • Foto: Jiří Zerzoň, Jana Gojová, archiv FNO • Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat dodané texty • Uzávěrka: Každý poslední pátek v měsíci • Určeno pro vnitřní potřebu FN Ostrava